

СЛОВОТВІР

Оксана Кушлик

ДЕРИВАЦІЙНЕ НАПОВНЕННЯ ВЕРБАЛЬНОЇ ЗОНИ СЛОВОТВІРНОЇ ПАРАДИГМИ ПРЕДМЕТНИХ ДІЄСЛІВ-ОНОМАТОПІВ В УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ

У статті досліджено вербальну зону словотвірної парадигми предметних дієслів-ономатопів української мови. Визначено її структуру, окреслено основні словотвірні значення, визначено набір словотворчих засобів, що відповідно експлікують їх, з'ясовано специфіку вербального словотворення.

Ключові слова: предметне дієслово-ономатоп, вербатив, вербальна зона, словотвірна парадигма, словотворчий формант.

В українській дериватології дедалі більшої актуальності набуває проблема створення типології словотвору з опорою на твірну основу як типологізувальний чинник. Розв'язання цієї проблеми можливе в межах основоцентричного підходу, який забезпечує планомірне системне вивчення дериваційної спроможності різних лексико-граматичних розрядів твірних слів загалом та лексико-семантичних груп зокрема.

Показником дериваційного потенціалу аналізованого (вершинного) слова є його словотвірна парадигма – комплексна системоутворювальна одиниця, що становить «особливу мікросистему дериватів одного ступеня творення, об'єднаних тотожністю твірної основи і протиставлених словотворчими формантами» [4, с. 29]. З-поміж усіх словотвірних комплексних одиниць, зокрема словотвірної пари, словотвірного типу, словотвірної категорії, словотвірного ланцюжка і словотвірного гнізда [15, с. 29–30], словотвірна парадигма є «більш природною комплексною одиницею мови..., оскільки фіксує перші кроки гнізда, які важливі тим, що повторюються в багатьох твірних» [18, с. 9], «більш оптимальною і операбельною» [11, с. 24], здатною «фіксувати дериваційний потенціал ... типізовано» [3, с. 19].

В україністиці на основі аналізу структури й семантики словотвірних парадигм уже проаналізовано дериваційний потенціал прикметників [10], іменників [2; 4; 19], окремих лексико-семантичних груп дієслів [12; 21; 23].

Словотвірна спроможність вторинних дієслів, тобто тих, що походять від інших частин мови, ще не була предметом спеціального наукового дослідження, що й зумовило актуальність нашої наукової розвідки. У центрі уваги пропонованого дослідження відзвуконаслідувальні дієслова, або ономатопи. Відповідно до типу діяча дієслова звучання загалом та ономатопи зокрема поділяють на три основні групи: 1) гомональні, або дієслова на позначення звуків, що видає людина; 2) бестіальні, або дієслова, що позначають звуки, які видають тварини, птахи, комахи, плазуни тощо; 3) предметні, або дієслова, що позначають звуки, утворювані за допомогою предметів [1, с. 8].

У межах предметних з огляду на джерело виникнення звуку розрізняють: а) дієслова, що характеризують звучання твердих предметів; б) дієслова, що позначають звучання рідини; в) дієслова, що вживаються для звукоомінації газоподібних речовин.

Першу мікрогрупу формують дієслова, які передають:

а) звучання машин, механізмів, напр.: *гуркати, клацати, пихкати, тенькати, тікати, тіткавати, тутукати, фуркати, ценькати, цокати* тощо;

б) звучання металевих, скляних, дерев'яних та інших предметів, каміння, піску, льоду, напр.: *бемкати, брязкати (бряжчати), бухкати, гахкати, гепати, гупати, дзвенькати, дзеленькати (дзеленчати), дзенькати, ляскати, стукати, тарахкати, теленькати, торохкати, тріскати, тряскати, хльоскати (хляскати), хрускати, хряскати, цьвохкати, чиргикати, шархати, шерхати* тощо;

в) звучання музичних інструментів, напр.: *бренькати, бринькати (бриньчати), пілікати, тілікати* тощо;

г) звучання рослин (дерев, трави, листя тощо), напр.: *тріщати, шурхати*.

Об'єктом пропонованого дослідження є дієслова, що передають звучання металевих, скляних, дерев'яних та інших предметів, каміння, піску, льоду тощо. Від інших семантичних груп ономатопів, зокрема гомональних та бестіальних, суб'єктами дії (або стану) яких є активні діячі – відповідно людина чи тварина, так звані предметні дієслова-ономатопи загалом та слова аналізованої підгрупи зокрема відрізняються тим, що джерелом звуковияву постає предмет на позначення неістоти, який видає певні звуки під зовнішнім впливом на нього людини, тварини чи природного явища. Крім того, за ступенем семантичного наповнення відзвуконаслідувальні дієслова належать до абсолютивних, тобто таких, що є «самодостатніми для вираження свого змісту й не відкривають обов'язкових правобічних позицій для заповнення їх словами-конкретизаторами» [16, с. 5]. Цей чинник такою ж мірою стосується дієслів, що передають звучання металевих, скляних, дерев'яних та інших предметів, каміння, піску, льоду тощо. Тому для них характерна факультативна сполучуваність, відсутність обов'язкових поширювачів, що певною мірою послаблює їхню словотвірну активність.

Протяжність словотвірних парадигм предметних дієслів-ономатопів різна. Переважають двозонні словотвірні парадигми, деривати яких належать до субстантивної та вербальної дериваційних зон. Меншу кількість становлять тризонні словотвірні парадигми з розподілом утворених слів між субстантивною, вербальною та ад'єктивною зонами. Належність похідної одиниці до певної зони зумовлює діапазон словотвірних значень (транспозиційних, мутаційних чи модифікаційних) та відповідний набір словотворчих засобів.

Мета пропонованого дослідження – виявити дериваційне наповнення вербальної зони словотвірної парадигми дієслів-ономатопів, що передають звучання металевих, скляних, дерев'яних та інших предметів, каміння, піску, льоду тощо.

Вербальна зона словотвірної парадигми аналізованих дієслів презентована дериватами на позначення темпоральних, квантитативних та результативних модифікацій, у межах кожної з яких постає свій діапазон семантичних позицій.

Словотвірні значення «почати видавати звук», «видавати звук недовго», «видавати звук упродовж окресленого часу», «завершити видавати звук» як різновиди темпоральних модифікацій дій виражають дієслова, які утворені за допомогою префіксації. Так, семантичну позицію «почати видавати звук» представлено девербативами з префіксом *за-* як виразником початкової стадії появи відповідних звуків, пор.: *забрызкати (забрызжати), забухкати, загрюкати, загупати, задзвеніти, задзвякати, задзеленчати, задзеленькати, задзенькати, заляскати, застукотіти, затарахкати, зателенькати, заторохкати, затріщати, захльостати, захряснути, зачиргикати, зашерхати* тощо, напр.: *Заскрипів коток, забрызкали кайдани* (В. Малик); *Брусниці посипались і покотились-покотились по підлозі, заторохтіли, як намисто* (І. Багрянний).

Варто зауважити, що похідні з формантом *за-* на позначення «почати видавати звук» утворює більшість предметних дієслів-ономатопів. Лексикографічні джерела не зареєстрували таких дериватів від дієслів: *бевкати, бемкати, грякати, дзвенькати, траскати, хляскати, хряскати, чиргикати* тощо. Але функціонування деяких з них, зокрема *забемкати, зачиргикати*, у текстах художніх творів доводить можливість словотворення, напр.: *Дзвони вдарили шпарко, забемкали – аж козакам на мить потепліло* (Ю. Мушкетик); *...експрес засвистів, запищав, зачиргикав, як навіжений* (І. Багрянний).

Виразником словотвірного значення «видавати звук недовго» у вербальній зоні словотвірної парадигми предметних дієслів-ономатопів є префікс *по-*: *побрызкати, погрюкати, погупати, подзеленчати, подзеленькати, подзенькати, постукувати, потеленькати, поторохкати, потріскати, похльоскати* тощо. Дієслова з префіксом *по-*, або делімітативні, на думку Т. Чубань, можуть передавати два ступені обмеженої тривалості: актуалізований (проміжок часу кількісно диференційований за допомогою спеціальних лексичних або морфологічних засобів) [26, с. 438], напр.: *Іван побрызжав ключами якийсь час і, не відчинивши дверей, повернувся ні з чим* (О. К.) і неактуалізований (проміжок часу не передбачає конкретизації обмеженої тривалості дії), напр.: *– Наїмося, нап'ємося в родичів. Погунаю в бубон при нагоді* (Є. Кравченко); *Данько помахав, подзенькав у повітрі зв'язкою запасних підків* (О. Гончар). Абсолютно переважають дієслова другого ступеня обмеженої тривалості.

Семантичну позицію «точно окреслена тривалість звуковияву» експлікує префікс *про-*, пор.: *пробемкати, продзеленькати, продзенькати* тощо, напр.: *Він розбалакався так, що незчувся, як годинник проблемкав всі дванадцять* (В. Речмедін). Особливістю дієслів з тривало-обмежувальним, або пердуративним, значенням є те, що вони здебільшого супроводжуються конкретизаторами тривалості дій, процесів, станів, вираженими іменниками на позначення одиниць виміру часу (*хвилина, година, день, ніч, доба, тиждень, місяць, рік* тощо), прислівниками (*довго, немало, чимало*), числівниково-іменниковими сполуками [5, с. 237], напр.: *Продзеленькав будильник хвилину-дві, а тоді запанувала у кімнаті така тиша, що чути було власне дихання* (О. К.).

Словотвірне значення «завершити видавати звук» виражають форманти *від-* / *од-*, *пере-* та *до-*. Від дієслів-ономатопів, що передають звучання металевих, скляних, дерев'яних та інших предметів, каміння, піску, льоду тощо, можливі лише поодинокі деривати зі згаданою семантикою, пор.: *відбомкати*, *відстукати*, напр.: *Відклемають, відбомкають великодні дзвони, і почнуться знову будні* (О. Гончар).

Квантитативні модифікації дії у вербальній зоні словотвірної парадигми предметних відзвуконаслідувальних дієслів репрезентовано трьома підгрупами девербативів – зі значенням кратності вияву дії, ступеня вияву предикативної ознаки та участі у виконанні дії багатьох суб'єктів. Вони утворені за допомогою чотирьох способів: префіксації, суфіксації, конфіксації та постфіксації. І лише поодинокі деривати постали внаслідок префіксально-суфіксально-постфіксального способу.

Першу підгрупу формують дієслівні роди, що виражають однократні й багатократні дії.

Словотвірне значення «видати звук один раз» реалізують дієслова доконаного виду, утворені суфіксальним способом – за допомогою форманта *-ну-*. Похідні із цим словотвірним значенням здебільшого виражають відтінок раптовості, пор.: *бевкнути, бемкнути, брязнути, бухнути, грюкнути, гупнути, дзвякнути, дзеленькнути, дзенькнути, стукнути, тріснути, тряснути, хльоснути, хляснути, хряснути* тощо, напр.: *...хтось брязнув відром об цямрину* (Г. Тютюнник). Лише два дієслова постали за допомогою форманта *-ону-*, що передає те ж словотвірне значення, але з відтінком інтенсивності, пор.: *грюконути, стуконути*, напр.: *Потоцький стуконув об стіл келихом* (М. Старицький).

Семантичну позицію «видавати звук багато разів» репрезентовано дієсловами лише недоконаного виду. Основним словотворчим засобом, який експлікує це значення, є конфікс *по- ... -ува-*, пор.: *побрязкувати, погрюкувати, подзвенькувати, подзвякувати, подзеленькувати, подзенькувати, поляскувати, постукувати, поторохкувати, потріскувати, поцокувати* тощо, напр.: *Ледь-ледь поскрипував під ногами сніг, та десь побрязкувала об шаблю лядунка* (Ю. Мушкетик); *Похропували коні, подзвякувала криця* (Ю. Мушкетик). Дієслова із формантом *по- ... -ува-*, на думку мовознавців, стилістично марковані [25, с. 129].

Підгрупу квантитативних модифікаторів значення формують у вербальній зоні словотвірної парадигми предметних дієслів-ономатопів похідні, які вказують на достатній, недостатній та надмірний ступені інтенсивності.

Словотвірне значення «видавати звук достатньо інтенсивно» можуть виражати девербативи доконаного й недоконаного виду. Серед дієслів доконаного виду виокремлюємо лише дериват *нагрюкатися*, утворений за допомогою конфікса *на- ... -ся*, напр.: *Йшли знайомою дорогою, повз глинище, на якому замовк, нагрюкавшись за день, екскаватор* (Л. Первомайський). Девербатив *натріскатися* теж утворився за допомогою зазначеного форманта, але цей засіб експлікує дещо іншу семантику, віддалену від первинної. Порівняймо: дієслово *тріскати* виражає 5 значень : «1) утворювати тріск,

тріщати; утворювати шумовий звук, схожий на тріск; ляскати, грюкати; 2) розриватися, лопатися (перев. з тріском); 3) те саме, що *тріскатися*; 4) розм. бити, ударяти; 5) вульг. їсти або пити (звичайно жадібно чи багато)» (СУМ, X, с. 275). Дієслово ж *натріскатися* виражає значення «вульг. те саме, що наїстися» (СУМ, V, с. 217). А отже, твірним значенням, на основі якого сформувалося нове і єдине значення дієслова *натріскатися* «досхочу їсти, задовольняти потребу в їжі», є останнє наведене значення. Дієслова з першими чотирма значеннями не беруть участі в словотвірному процесі, зокрема під час продукування квантитативних модифікацій достатньої інтенсивності.

Деривати недоконаного виду із семантикою «видавати звук достатньо інтенсивно» сформовані за допомогою конфікса *ви-* ... *-ува-* з додатковим семантичним відтінком «старанно, ретельно», пор.: *вибрязкувати, вигупувати, видзенькувати, виляскувати, вицокувати* тощо, напр.: ...*з чотирнадцяти років вона [Юля – О. К.] навчилася грайливо вицокувати високими каблучками модельних черевичок* (Г. Тютюнник). На нашу думку, вказані особливості такою ж мірою стосуються і деривата *видзеленькувати*, який не значиться в лексикографічних працях, напр.: ...*на дзвіниці в щодалі наростаючому темпі калатають, видзеленькують Климіві дзвони* (О. Гончар).

Семантична позиція «недостатня інтенсивність звуковияву» репрезентована девербативами недоконаного виду, утвореними за допомогою конфіксів *при-* ... *-ува-* з відтінком значення «видавати супровідний звук», пор.: *приляскувати* (напр.: [Меценат:] *Спиніться всі! Неріса хай танцює! ...Дехто з гостей приплескує їй влад долонями та приляскує пальцями* (Леся Українка)), *з-* ... *-ува-*, *на-* ... *-ува-* з відтінком значення «видавати звук час від часу», пор.: *зляскувати* (напр.: *Цілими ватагами вештаються цигани, зляскують батіжками, запально сперечаються, торгуючи коней...* (О. Гончар)), *настукувати* (напр.: *Всьому тому надавав лад і такт чорний дятел, що ... настукував у червивому галуззі: стук, стук, стук, стук!* (Ю. Опільський)). Значення недостатньої інтенсивності звуковияву може передавати також конфікс *під-* ... *-ува-*, пор.: *підляскувати*. Загалом дієслова з конфіксом *під-* ... *-ува-* в українській мові виражають словотвірні значення «злегка, не в повну силу здійснювати дію, супроводжуючи нею іншу дію» та «час від часу і не дуже інтенсивно здійснювати дію, названу твірним дієсловом» [8, с. 312]. За дієсловом *підляскувати* закріплено друге вказане значення і, крім нього, «здійснювати дію, названу твірним дієсловом, в такт чому-небудь, ударяючи об щось» (СУМ, VI, с. 452; ВТС, с. 957).

Словотвірне значення «дуже інтенсивного звуковияву або його вичерпності» [9, с. 105] чи «підсилювально-інтенсивного вияву» [20, с. 8] експліковане конфіксом *роз-* ... *-ся*. Утворені одиниці, вказуючи на кінцеву фазу поступового наростання інтенсивної дії, засвідчують «результат – досягнення високого ступеня реалізації (крайньої міри дії)» [20, с. 8], пор.: *розбрязкатися, роздзенькатися, розтріскатися*, напр.: *Телефон роздзенькався не на жарт: члени колективу один за одним висловлювали свої захоплення виступом* (К. Мотрич).

Третю підгрупу квантитативних родів формують предметні дієслова, які визначають участь у виконанні дії багатьох суб'єктів. Традиційно їх називають розподільними, або дистрибутивними [5, с. 240]. Виражаючи граматичне значення недоконаного виду, вони утворені постфіксальним та префіксально-суфіксально-постфіксальним способами. Постфіксальні девербативи позначають взаємно-зворотню дію, що відбувається між кількома суб'єктами, які одночасно постають і об'єктами цієї дії, напр.: *Пани снували від одного столу до другого, цокалились чарками, дзенькали тарілками, стукали ножами, виделками* (Панас Мирний), та активно-безоб'єктну, яка є потенційною дією суб'єкта безвідносно до об'єкта [5, с. 242], напр.: *Тільки й чути, як тріскаються й падають на землю букові горішки* (М. Коцюбинський). Префіксально-суфіксально-постфіксальним способом, тобто за допомогою конфікса *пере-* ... *-ува-* ... *-ся*, утворене дієслово *перецокуватися* [24, с. 84] на позначення дії, виконуваної кількома учасниками, які перебувають у різних місцях, напр.: *Всі підійшли до нього цокатися з бокалами в руках. Чичиков перецокався з усіма* (М. Гоголь). Т. Сидоренко зараховує такі дієслова до поля багатократно-дистрибутивного способу дієслівної дії [24, с. 83].

Окрім дієслів недоконаного виду, дистрибутивне значення передають і деякі девербативи доконаного виду, утворені префіксацією. Так, першим значенням слова *обстукати* є «стукати по поверхні в багатьох місцях, усюди», напр.: *Коли брусок встановлять і легенько затиснуть в лещатах, його треба обстукати молотком, після чого вже можна до кінця затиснути його лещатами* (з підруч.). На вказане словотвірне значення може нашаровуватись відтінок результативності, що засвідчує наступне значення девербатива *обстукати*, зокрема «досліджувати, визначати стан внутрішніх органів по звуках, утворюваних легким постукуванням молоточка чи пальців по тілу» (СУМ, V, 588), напр.: *Лікарка його обстукала й за руку одвела до поліклініки* (Ю. Яновський).

На межі між квантитативними модифікаціями та результативними перебуває дериват доконаного виду *розхльостати*, утворений за допомогою словотворчого форманта *роз-*. Реалізуючи квантитативне словотвірне значення «частим або сильним хльостанням псувати, розтріпувати що-небудь» (СУМ, VIII, с. 851; ВТС, с. 1270), він виражає ще й додатковий відтінок результативності. Видозміна словотвірного значення префікса залежить від семантики твірного дієслова. Взаємна мотивованість префіксальної і кореневої частини стає причиною появи нових значеннєвих відтінків у префіксах [22, с. 266], що й простежуємо в нашому випадку.

Результативну модифікацію у вербальній зоні словотвірної парадигми дієслів, що передають звучання металевих, скляних, дерев'яних та інших предметів, каміння, піску, льоду тощо, представлено дериватами, утвореними за допомогою префіксів *ви-* та *на-*, із загальним словотвірним значенням «домагатися результату, виконуючи певну дію», на яке нашаровуються додаткові відтінки, пор.: *вистукати*: 1) відтворювати ритм пісні, мелодії тощо за допомогою стуку, напр.: *Він [Сашко – О. К.] вистукав [шітками – О. К.] і висвистів з надзвичайною вправністю ще один мотив, потім раптом почав*

швидко чистити мені черевики (Л. Смілянський); 2) виконувати роботу, ударяючи по клавішах друкарської машинки, ключем телеграфного апарата тощо, напр.: *Телеграфіст зрозумів, що тут щось особливе й таємниче і вистукав цю довжелезну телеграму* (О. Іваненко); 3) стукаючи об що-небудь, видаляти щось зсередини (СУМ, I, 503), напр.: *З розмаху вистукав* [Наливайко – О. К.] *об дуба недогарки з люльки, недбало сховав її в кишеню* (І. Ле) та *настукати*: 1) постукуючи, виявляти що-небудь, напр.: *Ганна настукала тріщину в горшку* (О. К.); 2) друкувати на друкарській машинці, напр.: *Настукати* кілька сторінок вдень не настільки виснажливо, як очікувати обіцяного (О. К.); 3) багато стукаючи, неприємно впливати на кого-, що-небудь, стомлювати когось, щось (СУМ, V, 206), напр.: *За цілий день йому* [дідусеві – О. К.] *так настукали голову, що до вечора він почувався геть розбитим* (О. К.). В інших похідних результативної модифікації із формантами *ви-* та *на-* видозмінюється значення твірного дієслова-ономатопа в напрямку звуження семантики. Так, девербатив *випріскати*, як і проаналізований вище *напріскатися*, з 5-ти значень дієслова-джерела (про це йшлося вище) розвиває переносне значення «виїсти з жадобою» лише на базі останнього, напр.: *Балабуха допався й випріскав трохи не всю макітру* [вареників – О. К.] (І. Нечуй-Левицький). Подібних семантичних трансформацій зазнають деривати *наляскати* зі словотвірним значенням «надавати ляпасів» (СУМ, V, с. 123) та *нахльостати* на позначення «стьобати, шмагаючи чим-небудь гнучким» (СУМ, V, с. 228).

Отже, похідні одиниці вербальної зони, утворені від предметних дієслів, зокрема тих, що передають звучання металевих, скляних, дерев'яних та інших предметів, каміння, піску, льоду тощо, реалізують широкий спектр словотвірних модифікаційних значень, одні з яких поєднані з граматичним значенням доконаного виду, інші не змінюють видової характеристики твірної дієслівної основи. *Темпоральні модифікації* представлено словотвірними значеннями: «почати видавати звук», «видавати звук недовго», «видавати звук упродовж окресленого часу», «завершити видавати звук»; *квантитативні модифікації* репрезентовані значеннями: «видати звук один раз», «видавати звук багато разів», «видавати звук час від часу і достатньо інтенсивно», «дуже інтенсивний звуковий», «видавати звук недостатньо інтенсивно» з відтінками значень «видавати супровідний звук», «видавати звук час від часу» і «здійснювати дію, названу твірним дієсловом, в такт чому-небудь, ударяючи об щось»; «видавати звук під час взаємно-зворотної дії між кількома суб'єктами», «видавати звук під час активно-безоб'єктної дії», «виконувати супроводжувану звуковийавом дію між кількома учасниками, які перебувають у різних місцях», «виконувати супроводжувану звуковийавом дію по поверхні в багатьох місцях»; *модифікації результативного характеру* виражають словотвірне значення «домагатися результату, виконуючи певну супроводжувану звуковийавом дію».

З-поміж трьох названих дієслівних модифікацій девербативи, що виражають квантитативні словотвірні значення, мають найбільший набір словотворчих засобів. Ці деривати утворені здебільшого за допомогою

суфіксації, префіксації, конфіксації, постфіксації. Похідні темпоральної та результативної модифікації сформовані лише внаслідок префіксації.

Найвищу словотвірну активність у вербальній зоні словотвірної парадигми предметних дієслів-ономатопів виявляють девербативи із темпоральними значеннями «починати видавати звук», «видавати звук недовго» і квантитативним значенням «видати звук один раз». Перспективою подальшого дослідження може бути аналіз вербальної зони словотвірної парадигми гомональних та бестіальних дієслів-ономатопів української мови.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бабакова О. В. Семантична структура та функціонування дієслів звучання : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10. 02. 01 «Українська мова» / О. В. Бабакова. – Запоріжжя, 2007. – 20 с.
2. Бачкур Р. О. Структура словотвірних парадигм українських назв тварин та рослин : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.01 «Українська мова» / Р. О. Бачкур. – Івано-Франківськ, 2004. – 20 с.
3. Бузашшиова К. Возможности и границы моделирования на уровне словообразовательных парадигм / К. Б. Бузашшиова // Сопоставительное изучение словообразования славянских языков. – М. : Наука, 1987. – С. 14–19.
4. Валюх З. О. Словотвірна парадигматика іменника в українській мові : монографія / З. О. Валюх. – К.; Полтава : АСМІ, 2005. – 356 с.
5. Вихованець І. Р. Теоретична морфологія української мови / Іван Вихованець, Катерина Городенська; [за ред. І. Вихованця]. – К. : Університетське видавництво «Пульсари», 2004. – 398 с.
6. Возний Т. М. Семантичні зв'язки між твірними іменниками і вигуківими основами та похідними дієсловами та -ати, -ати у східнослов'янських мовах / Т. М. Возний // Словотвірна семантика східнослов'янських мов. – К. : Наук. думка, 1983. – С. 74–86.
7. Возний Т. М. Словотвір дієслів в українській мові у порівнянні з російською та білоруською / Т. М. Возний. – Львів : Вища школа, 1981. – 187 с.
8. Городенська К. Г. Префіксально-суфіксальний словотвір / К. Г. Городенська // Словотвір сучасної української літературної мови. – К. : Наук. думка, 1979. – С. 285–313.
9. Городенська К. Г. Реалізація семантичного потенціалу дієслів у синтаксичних дериватах / К. Г. Городенська // Словотвірна семантика східнослов'янських мов. – К. : Наук. думка, 1983. – С. 102–113.
10. Грещук В. В. Український відприкметниковий словотвір / В. В. Грещук. – Івано-Франківськ : Плай, 1995. – 208 с.
11. Грещук В. Теоретичні засади основоцентричної дериватології / Василь Грещук, Роман Бачкур, Ірина Джочка, Наталя Пославська // Нариси з основоцентричної дериватології ; [за ред. Василя Грещука]. – Івано-Франківськ : Місто НВ, 2007. – С. 6–38.
12. Джочка І. Реалізація словотворчого потенціалу дієсловами конкретної фізичної дії з семантикою створення об'єкта / Ірина Джочка // Актуальні проблеми українського словотвору : збірник статей / за ред. В. Грещука. – Івано-Франківськ : Плай, 2002. – С. 341–354.
13. Загнітко А. П. Структура та ієрархія валентних значень дієслова / А. П. Загнітко. – К. : НМК ВО, 1990. – 64 с.
14. Земская Е. А. Структура именных и глагольных словообразовательных парадигм в русском языке / Е. А. Земская // Актуальные проблемы русского словообразования : сб. науч. трудов. – Ташкент – Укитувчи, 1982. – С. 14–17.
15. Земская Е. А. О комплексных единицах системы синхронного словообразования / Е. А. Земская // Актуальные проблемы русского словообразования : тезисы докладов и краткие сообщения III Республ. науч. конф. 21 – 23 сентября 1978. – Ташкент, 1978. – С. 29–35.

16. Іваницька Н. Б. Функціонально-семантичні параметри абсолютивних дієслів української мови : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.01 «Українська мова» / Н. Б. Іваницька. – К., 2000. – 20 с.
17. Карпиловская Е. А. Конструирование глагольных зон словообразовательных гнезд (на материале украинских глаголов звучания) / Карпиловская Евгения Анатольевна : автореф. дис. на соиск. науч. степени канд. филол. наук : спец. 10.02.21 «Структурная, прикладная и математическая лингвистика». – Ленинград, 1987. – 19 с.
18. Кубрякова Е. С. О понятии парадигмы в формообразовании и словообразовании / Е. С. Кубрякова // Е. С. Кубрякова, П. А. Соболева // Лингвистика и поэтика. – М. : Наука, 1979. – С. 5–23.
19. Микитин О. Д. Структурно-семантична типологія словотвірних парадигм іменників у сучасній українській мові : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.01 «Українська мова» / О. Д. Микитин. – Івано-Франківськ, 1998. – 20 с.
20. Попенко О. М. Функціонально-семантична категорія інтенсивності дії : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.01 «Українська мова» / О. М. Попенко. – К. : НПУ ім. М. Драгоманова, 2005. – 20 с.
21. Пославська Н. М. Структура і семантика словотвірних парадигм дієслів із семою руйнування об'єкта : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.01 «Українська мова» / Н. М. Пославська. – Івано-Франківськ, 2006. – 20 с.
22. Русанівський В. М. Префіксальний словотвір / В. М. Русанівський // Словотвір сучасної української літературної мови. – К. : Наук. думка, 1979. – С. 228–284.
23. Сегін Л. В. Структурно-семантична типологія словотвірних парадигм дієслів динамічної просторової локалізованості в українській та польській мовах : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10. 02. 17 «Порівняльно-історичне і типологічне мовознавство» / Л. В. Сегін. – Донецьк, 2003. – 20 с.
24. Сидоренко Т. М. Семантичні засади виділення дієслів зі значенням кількісної характеристики дії або стану / Т. М. Сидоренко // Проблеми граматики і лексикології української мови : зб. наук. праць НПУ імені М. П. Драгоманова / [відп. ред. А. П. Грищенко]. – К. : НПУ, 2002. – С. 71–85.
25. Соколова С. О. Префіксальний словотвір дієслів у сучасній українській мові / С. О. Соколова. – К. : Наук. думка, 2003. – 283 с.
26. Чубань Т. В. Видові особливості дієслів лексико-семантичної групи зі значенням звучання [Електр. ресурс] / Т. В. Чубань, Т. М. Левченко // Актуальні проблеми слов'янської філології. – 2009. – Вип. XXII. – С. 432–440. – Режим доступу до журн. : http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Apsf_lil/2009_22/chuban.pdf

УМОВНІ СКОРОЧЕННЯ

- ВТС – Великий тлумачний словник української мови / [уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел]. – К. ; Ірпінь : ВТФ «Перун», 2009. – 1736 с.
- СУМ – Словник української мови в 11-ти тт. – К. : Наук. думка, 1970. – Т. 1. – 800 с. ; 1974. – Т. V. – 840 с.; 1975. – Т. VI. – 832 с.; 1977. – Т. VIII. – 927 с.; 1979. – Т. X. – 658 с.

Oksana Kushlyk

The derivational content of verbative zone of the word-formative paradigm of object verbs-onomatops in the Ukrainian language

This article analyzes the verbative zone of the object verbs-onomatops in the Ukrainian language, characterizes their word-formative productivity, identifies the set of word-formative means which explicit them and elucidates the specific character of the verbative word-formation from the object verbs-onomatops.

Key words: object verb-onomatop, verbative, verbative zone, word-formative paradigm, word-formative formant.